

Ledermødedebatter

DF GIVER BØRN OG
UNGE ET STÅED AT
MØDE VERDEN FRA

▲ **Selv om** der er sket meget i verden og FDF siden 1902, så er der stadig, nogle grundtanker og værdier, som ikke har ændret sig.

Ledermødedebatter

På Midtvejsdebatten i 2017 var der et oplæg omkring Holger Tornøes tanker med oprettelsen af FDF og den idé, som FDF er bygget på. Vi har oplevet stor efterspørgsel på oplægget, som blev holdt af Helga Kolby Kristiansen. Hun har nærlæst det berømte stilehæfte og på baggrund af det, gør os klogere på, hvad der stadig er kernen i FDF og vores identitet mere end 100 år efter.

For Hovedbestyrelse og ansatte har FDFs kommunikationskonsulent, Christina Gro Hansen, holdt oplæg omkring FDFs fysiske udtryk og konkrete aktiviteter gennem tiden, som har været en påmindelse om den store udvikling FDF også har undergået, uden det har ændret på kernen.

Begge disse oplæg er nu samlet i et hæfte med tilhørende spørgsmål til debat rundt om jeres ledermødebord.

God fornøjelse!

▲ **"Frivilligt" var helt centralt** for Holger Tornøe. Han understreger i sit stilehæfte, at drengene kommer frivilligt til FDF. Frivilligheden måtte frem i drengene, hvis deres personlighed og karakter skulle vokse.

Tornøes stilehæfte

Sang: Himmelbuens Herre M&L 88

I 1901 holdt Holger Tornøe, FDFs stifter, sommerferie på Tønballegård ved Horsens. Han havde igennem længere tid været dybt optaget af, om der kunne skabes en forening, der kunne bidrage til at udvikle og danne drenge både fysisk og "åndeligt", som han kaldte det. Nu var han nået så vidt med sine ideer, at han begyndte at nedskrive sine tanker i et meget simpelt stilehæfte, og sommeren over skrev og skrev han. Stilehæftet eksisterer stadig og befinder sig dag på Rigsarkivet.

Man kan spørge, om sådan nogle tanker, der er mere end

100 år gamle, kan bruges til noget i dag, andet end at det kan være sjovt at læse, hvad Tornøe skrev med sirlig håndskrift? Selvom det er et meget anderledes FDF, vi kender i dag her 116 år efter, er der nogle røde tråde, der har fulgt med hele vejen, en FDF-rygrad, en FDF-identitet.

"Frivillig"

På side 1 i hæftet kaster Tornøe sig ud i at beskrive, hvorfor ordet "frivillig" var så vigtigt, at det måtte med i selve navnet. Tornøe understreger, at drengene kommer frivilligt til FDF, og for at ingen dreng skulle føle sig bondefanget, kunne han

først blive meldt ind efter to måneders prøvetid. Hvis drengen herefter ønskede at blive medlem af FDF, skulle han selv udfylde sin indmeldelsesblanket. Flere steder beskriver Tornø vigtigheden af drengenes frie valg som en væsentlig del af frivilligheden og helt afgørende for, at drengene udvikler sig til gode selvstændige samfundsborger. Når "frivillig" stadig er en del af vores navn, handler det selvfølgelig om, at det er frivilligt, om man vil være medlem af FDF, men det gør det jo i enhver forening. I FDF er det mere end det. Her får ordet "frivillig" også en dybere betydning. Tornø siger et sted - lidt højtideligt: Når vort forbund kom til at hedde Frivilligt Dreng-Forbund, så er det netop, fordi vi ved, at det er det frivillige, som må frem i os, om vor personlighed og karakter skal vokse. Tornø tænkte altså, at frivillighed er en slags personlig styrke, der motiverer os til af egen fri vilje at kæmpe for det, vi tror på. Frivilligheden skal derfor gennemsyre fællesskabet mellem ledere og børn, og dermed kommer frivillighed også til at betyde anerkendelse af den enkelte og respekt for forskelligheden. I FDF har vi lov til at være forskellige - sammen. Frivilligheden er stadig en stærk del af FDF-identiteten.

FDFs idé

Herefter går Tornø i sit stيلهæfte i gang med at udfolde, hvad FDF skal byde sine medlemmer. Lidt hurtigt sagt, så handler det om, at drengene skal lære noget, de skal have fysiske udfordringer, de skal have det sjovt, og de skal møde evangeliet. Alt sammen noget vi også tænker i dag, når vi skal lave et godt FDF-møde med gode FDF-aktiviteter. Aktiviteterne er selvfølgelig ikke de samme. Vi vil nok ikke komme ret langt med at lære børnene om geografi, historie, naturvidenskab, tage på museumsbesøg o. lign. Eller når det gælder fysiske udfordringer, er der næppe mange kredse, der har roning, skydning og svømning på programmet. Og alligevel... spørgsmålet er, om FDF i dag ikke

► **Tornø beskriver**, hvordan lederne skal møde drenge med evangeliet, for det er vigtigt at oplyse om kristendommen og de bibelske fortællinger, men han understreger, at frivilligheden er vigtig.

også er optaget af det samme som Tornø var: at gøre børnene klogere på den verden, de skal leve i og give dem oplevelser, som fysisk udfordrer dem. Tornø skriver videre, at møderne skal tilrettelægges, så "de passer for en normalt udviklet drengs niveau og tankesæt" og "giver mulighed for udviklingen af et varigt kammeratskab og venskab". Her finder vi det børnesyn, som har været bærende i hele FDFs historie: FDF skal være for alle, ikke som et stykke socialt arbejde, men som et arbejde i "børnehøjde" for alle børn og med øje for det enkelte barn. I dag bruger vi meget ordet "relationer", men ordene kammeratskab og venskab er også stærke forståelige ord, vi godt kunne trække frem igen.

Lederens rolle

Tornøe understreger mange gange, at det er lederne (den gang kaldte han det førerne) der er helt afgørende for, at FDFs idealer leves ud i det almindelige kredsliv. Gang på gang nævner han vigtigheden af samtalen mellem lederne og drengene. Lederne skal være rollemodeller, for at drengene kan udvikle deres menneskelighed, som han siger og blive stærke, kraftige mennesker, der i alle måder kan tage livets kampe op, som Tornøe skriver. Det er ord, som vi ikke kan bruge i dag, men igen er spørgsmålet, om det ikke er det, der ligger i ordene, når vi taler om, at børnene skal møde ansvarlige voksne med noget på hjerte. Det er lederne, der er garanter for, at der skabes et frirum, hvor børnene finder ind i et fællesskab med andre børn og lærer at tage ansvar både for sig selv og for den verden, de er en del af.

Mødet med evangeliet

Hvad så med forkyndelsen? Tornøe beskriver meget detaljeret, hvordan lederne skal møde drengene med evangeliet. Han kalder det religiøs påvirkning - et udtryk vi ikke vil bruge i dag, men kernen i det, han siger, er velkendt for os i dag, når vi taler forkyndelse. Han siger, at det er vigtigt at oplyse om kristendommen og de bibelske fortællinger, men samtidig gentager han gang på gang, at også her spiller frivilligheden ind. Han skriver - helt genkendeligt for os i dag - at det er vigtigt at lade dem (drengene) møde evangeliet på en ligefrem måde, uden at der i den retning lægges noget pres på dem". Hverken den gang eller i dag er det FDFs opgave at pådutte børn og unge noget, de ikke selv ønsker. Og netop derfor understreger Tornøe igen og igen, at når det gælder forkyndelsen er samtalen med drengene helt afgørende, for det er den bedste måde at respektere børnene på. Vi lytter til dem, og vi snakker med dem.

◀ **Lederen spiller** en helt afgørende rolle i FDF. Lederne var både i begyndelsen og i dag rollemodeller for børn og unge. Holger Tornøe understreger vigtigheden af samtalen mellem børn og leder, der er med til at udvikle deres "menneskelighed", som han beskrev det.

I ordet "møde", som Tornøe altså også brugte, og som jo er en del af FDFs formål i dag, ligger der en tydelig respekt for, at vi anser børnene for et være selvstændige mennesker, og der siges noget om den måde, lederne møder børnene på. Nemlig, at når vi møder børn og unge med respekt skabes der et frirum, hvor der er plads til at stille de store spørgsmål. I FDF har mødet således retning. Mødet henter nemlig sit indhold i evangeliet om Jesus Kristus. Det betyder, at vores formål er flettet ind i en bestemt måde at være sammen på. Det nye testamente er en lange række fortællinger om, hvordan Jesus mødte mennesker. Vi bliver inviteret ind i de historier, hvor Jesus viser, at tro er samtale.

Tro er dialog. Dialog med Gud, dialog med mig selv og dialog med den verden, jeg lever i, men en dialog, der hele tiden tager farve af, at Gud er i omegnen. Vi sættes i sammenhæng med skabelsen, med evigheden og med nuet og flettes ind i et fællesskab med mennesker nær og fjern, med venner og fremmede.

Det er en grundtanke, der har været levende i hele FDFs historie.

Spørgsmål til debat eller refleksion

- Hvad betyder det at være frivillig i jeres kreds?
- Hvordan mærker man Holger Tornøes oprindelige tanker med FDF i jeres kreds?
- Hvordan skaber I et frirum i jeres kreds?

Bøn

Kære Gud. Lad de små børn komme til mig. Sådan sagde du en gang og vendte vores blik fra de vrissende voksne til de tillidsfulde børn.

Hjælp os til at se med barnets øjne, så vi møder verden med tillid, umiddelbarhed og kærlighed. Vi takker dig for, at vi i FDF får lov til gennem børnene at opleve, at livet er skabt med en rigdom af farver, hvor tonerne, sangen, latteren og fællesskabet kalder taknemmeligheden frem i os.

Giv os styrke, frimodighed og tro, så vi skaber et frirum, hvor børn og unge kan møde evangeliet om dig.

FDFs profil og udtryk gennem tiden

FDF har været igennem en enorm udvikling i vores profil og udtryk, både når det kommer til beklædning og aktiviteterne. Og selv om det umiddelbart kan være svært at se en forbindelse mellem hvidklædte drenge, der gør gymnastik i lige rækker, og et hold FDFere i skjorte og t-shirt, der løser en forkyndelsespost på Væbnermesterskabet, så er der bag det tidstypiske udtryk en bærende intention, som er unik, og gør FDF til noget enestående.

Dengang det hele startede

I dag bruger vi ambitionen til at beskrive FDF, og den kan på mange måder ses som et moderne bud på FDFs oprindelige formål fra 1902. Det hed dengang: Formålet for FDF er at berede vejen for Kristi riges udbredelse blandt drenge ved at bringe dem under kristne mænds påvirkning og at udføre en forebyggende, vækkende og bevarende gerning blandt dem ved a) at fremme åndelig og legemlig sundhed, b) indøvelse af disciplin, høflighed, punktlighed, selvspekt og alt andet, der hører til sand kristen mandighed, c) dygtiggørelse i idræt, der har praktisk betydning.

Centralt for arbejdet i FDF var fra starten "kristne mænds påvirkning" - som vi i dag måske vil kalde for rollemodeller, eller "voksne med noget på hjerte", som det hedder i ambitionen. Holger Tornøe var selv aktiv i Kristelig Forening for Unge Mænd - KFUM, og mente, der manglede et tilsvarende tilbud til drenge, indtil de havde alderen til at blive medlem af KFUM. Mange af de første ledere i FDF var selv aktive i KFUM.

I det oprindelige formål nævnes herefter en række konkrete

◀ **1 FDFere** i optog gennem Esbjerg. **2** Foto af enhed fra Boy's Brigade. Holger Tornøe var inspireret af arbejdet, men brød sig ikke om de militære uniformer. **3** FDFere gør gymnastik. I begyndelsen var FDF registreret som en idrætsforening, og havde aktiviteter som gymnastik, roning og svømmeundervisning.

▲ **FDFe fotografert i 1950**, i de praktiske grå uniformer, der blev indført i 1919 sammen med væbneridrætten.

▲ **Spejderne kom til Danmark i 1910** og introducerede nye aktiviteter for børn og unge, der skulle give drengene færdigheder i feltliv.

egenskaber, man ville fremme hos drengene. Det vil vi i dag nok opsummere med "et ståsted at møde verden fra". FDF var et alternativ til søndagsskolen for de raske drenge, så forkyndelsen har altid spillet en vigtig rolle. Derudover var aktiviteterne dengang lige så varierede som i dag, om end det var nogle helt andre: Idræt; roning, svømmeundervisning, eksercits, marchture, musikundervisning, "røvere og soldater", sommerlejre, oplysning i form af lysbilledforedrag.

Holger Tornøe var meget inspireret af det britiske Boy's Brigade, en kirkelig ungdomsorganisation i Storbritannien. Ligesom Boy's Brigade var FDF uniformeret, men Holger Tornøe syntes ikke om den militære stil, og valgte i stedet en fortolkning af de velstillede drenges søndagstøj; matrostøjet - der fik navnet hvidblusen eller idrætsdragten. Dengang var FDF nemlig kategoriseret som en idrætsforening.

Spejderbevægelsen opstår

I 1908 lagde Barden Powell grundstenen til det, der senere blev en verdensomspændende spejderbevægelse. Han havde forinden været udsendt til Indien og Afrika i militærtjeneste.

Han så et behov for at forbedre træningen af britiske soldater, og skrev på baggrund af sine oplevelser en militær øvelsesbog "Aids To Scouting". Den blev populær hos drenge, og derfor omskrev han den på opfordring til "Scouting for Boys". Heri kunne drenge lære at spore, få færdigheder i feltliv, blive selvhjulpne i vildmarken, og herigennem udvikle generel selvstændighed. Barden Powell tænkte, at bogen kunne tjene som inspiration for eksisterende ungdomsbevægelser som Boy's Brigade, men drenge organiserede sig på eget initiativ i patruljer, og det blev grundlaget for spejderbevægelsen med dens unikke pædagogiske metode. KFUM-Spejderne i Danmark (KFUMs spejderarbejde) og Det Danske Spejderkorps blev begge stiftet i 1910.

FDF og spejderne er blevet til med to vidt forskellige udgangspunkter. Holger Tornøe, der ønskede at gøre drenge til sande kristne gentlemen gennem udvalgte aktiviteter og voksne rollemodeller, og som fravalgte et militært udtryk, og Barden Powell, der efter inspiration fra militæret, ville give drenge konkrete færdigheder til at begå sig i naturen, så de herigennem kunne udvikle selvstændighed.

◀ 1 **Væbneridrættens** udeliv kaldte på mere praktisk tøj end hvidblusen. 2 Foto fra 1970'erne. De nye bluser var indført i 1970, og i 1974 var FDF og PPF blevet lagt sammen. 3 Nye aktiviteter som formning og dramatik kom til i 1970'erne.

I 1919 indførtes væbneridrætten (et andet ord for spejdersport), efter inspiration fra spejderne, som programstof i FDF for de ældste. I stedet for at sove inde på sommerlejrene begyndte de ældste FDFere at sove i telt og lave mad over bål. Det medførte en ny forbundsdragt inspireret af spejdernes uniform, der var grå og mere praktisk, og havde også et tørklæde. Nu blev det sværere for omverdenen at se forskel på FDF og spejderne, fordi uniformerne og aktiviteterne lignede hinanden. Formentlig var det derfor, man i 1921 forsøgte at lægge FDF og KFUM-Spejderne sammen i en organisation med en spejderlinje og en FDF-linje. Men der var alligevel for store forskelle, og det måtte opgives.

Selv om FDF ofte bliver forvekslet med spejderne, fordi vi ligner hinanden, og har nogle formål, der minder om hinanden; hvad enten vi kalder det "et ståsted at møde verden fra" eller "beret til livet", så er der forskel på metoderne til at nå dertil. Spejderarbejdet er struktureret i patruljer, hvor lederne oftest støtter op i det skjulte, og man arbejder efter princippet "learning by doing" - man lærer ved at prøve sig frem. Det Danske Spejderkorps opererer desuden med personlig udvikling som en del af spejdermetoden.

I FDF lægger vi vægt på relationer - det handler om dannelse i fællesskab, for man kan ikke dannes alene, kun sammen med andre. I FDF deltager de voksne, de er til stede og sætter rammen for fællesskabet. De voksne er forbilleder - men vi er også med: Vi er på en gang legeonkler, vejledere og lærere. Og de voksne i FDF skaber plads til samtale om de store spørgsmål i livet på et folkekirkeligt grundlag.

1960ernes oprør

Årene gik - PPF kom til med eget forbund og skjold i 1952. I 1968 skete der igen store ændringer i FDF, hvor en arbejdsplansbetænkning med tanker om nye aktiviteter (eksempelvis håndværk, drama og elektronik) og nye pædagogiske principper blev præsenteret. Alt blev stort set ændret frem til sammenlægningen til FDF/PPF i 1974. Centralt udsendte øvelsesplaner

▲ I 1989 fik FDF den koboltblå forbundsskjorte.

og træningsstof blev afløst af arbejds- og langtidsplaner, som kredsene selv udarbejdede. Og på det følgende landsmøde i 1970 blev FDFs oprindelige formål kortet ned til "at møde børn og unge med evangeliet om Jesus Kristus". Samtidig blev begrebet "fører" ændret til det nuværende "leder", og man indførte de mere afslappede strikbluser i forskellige farver som forbundsbeklædning til de forskellige aldersklasser: Rød, grøn, blå, gul i stedet for den grå uniform. I 1974 blev det dog ændret, så alle fik den samme blå farve. Det andet var for spraglet.

Tilbage til udendørsaktiviteterne

I 1989 fik man en koboltblå forbundsskjorte i Kansaskvalitet, men dog uden tørklæde. Der var ønske om noget mere praktisk og præsentabelt. I 2011 udskiftedes den klare blå skjorte til en mere afdæmpet blågrå skjorte. Hovedsagligt fordi farve og model var blevet umoderne.

Der havde været behov for et nyt formål i 1970, men som årene gik, blev tankegodset i det oprindelige formål fra 1902 nok lidt fjernt. Samtidig oplevede man en sekularisering i samfundet og et faldende medlemstal. Betænkningen havde sat det hele frit, men et begyndende medlemstab betød, at man måtte spørge, hvad der egentlig var det særlige ved FDF. Det var svært at forklare forældre og omverden om FDF alene med udgangspunkt i det nye korte formål; for FDF var jo mere en blot evange-

liet. Fornyelsestanker førte til købet af Bycenter Rysensteen. Tankerne var at skabe et aktivitetscenter, og således kom aktiviteterne i disse år til at beskrive FDF.

I 2014 vedtog FDFs landsmøde så ambitionen, der har givet fornyet retning for FDF. Officielt er formålet stadig at møde børn og unge med evangeliet om Jesus Kristus, men ofte bruger vi i dag ambitionen, når vi skal fortælle om FDF til de, der endnu ikke kender os. Her har vi fået et nyt sprog for, hvorfor vi er her, og hvordan vi går til opgaven. Spørgsmålet er så, hvilken beklædning, og hvilke aktiviteter, der passer til FDF anno 2018.

Spørgsmål til debat eller refleksion

- Hvad mener du er unikt for FDF - hvad gør FDF til dem, vi er?
- Hvilken rolle mener du, at aktiviteterne spiller i FDFs identitet?
- Hvilken beklædning og hvilke aktiviteter mener du passer til FDF anno 2018?

”

Jeg vil ikke ønske, at FDF altid må bære den form, den har haft eller har, men jeg vil ønske, at FDF altid må svare de krav, som tiden stiller det, for at det kan løse sin opgave

FDFs stifter Holger Tornøe, 20 års jubilæet